

Iktatószám:

BEREGI MÚZEUM

KÖZÉPTÁVÚ GYŰJTEMÉNY GYARAPÍTÁSI, NYILVÁNTARTÁSI, REVÍZIÓS ÉS SELEJTEZÉSI TERV (2017–2022)

1. Bevezetés

A Beregi Múzeum szakmai besorolását tekintve területi múzeum.

Gyűjtőköre: történet, néprajz, régészet (lezárt), numizmatika (lezárt), irodalomtörténet (lezárt), ipartörténet (lezárt).

Gyűjtőterülete: Vásárosnamény, Aranyosapáti, Barabás, Beregdaróc, Beregsurány, Csaroda, Gelénes, Gemzse, Gulács, Gyüre, Hetefejércse, Ilk, Jánd, Kisvarsány, Lónya, Márokpapi, Mátyus, Nagyvarsány, Olcsva, Tákos, Tarpa, Tiszaadony, Tiszakerecseny, Tiszaszalka, Tiszavid, Tivadar, Vámosatya.

2. Gyűjteménygyarapítás

A múzeum alapfeladatai közé tartozik a gyűjtés. A Beregi Múzeumnak is folytatnia kell gyűjteményének bővítését, bármekkorával is rendelkezik már. Hiszen minden szakmai munka, kutatás, feldolgozás, de a kiállítások, rendezvények, múzeumpedagógiai foglalkozások alapja a gyűjtemény. Ezt a laikusok általában nem veszik észre, vagy nem fogják fel. A közönségnek szóló múzeumi munka nincs gyűjteményi háttér nélkül.

A fellelhető néprajzi tárgyak gyűjtése kiemelkedően fontos, hiszen egyrészt egy már eltűnt-eltűnőben lévő kultúra és életforma rekvizitumait kell megtalálni és megőrizni, és ez munka később már nem pótolható, mert elvesznek-elenyésznek a tárgyak, és kihalnak egykori használóik is. Másrészt el kell kerülni a néprajz azon hibáját is, hogy mindig csak fut az eltűntek után. Mindig a régít, a már hiányzót keresi – sokszor már hiába –, és a jelenre és közelmúltra nem koncentrálnak. Amikor már a mostani tárgyak lesznek nehezen összegyűjthetők, akkor kap észbe, és próbálja pótolni a hiányt, esetleg sikertelenül. Tehát oda kell figyelni, hogy a múzeum a beregi népeletre vonatkozó, szakmailag releváns tárgyakat, eszközöket összegyűjtse.

Ugyanez vonatkozik a történeti tárgyi és dokumentum anyagra is. A múzeum feladata, hogy a távolabbi és közelmúlt, a történelmi fordulatokkal bőven megáldott 20. századi magyar történelem, kiemelten a múzeum gyűjtőterületére vonatkozó tárgyait és dokumentumait a hagyományaihoz híven felkutassa és a gyűjteményébe helyezze.

Gondoskodnunk kell arról is, hogy a magán- és családi archívumokból az eredeti, archív fényképek minél nagyobb számban kerüljenek a múzeum fotótárába, éppen pótolhatatlanságuk

okán. A digitális fotógyűjteményt pedig az eddigi módon kell tovább bővíteni, kihasználva a technika adta lehetőségeket.

A muzeológiai szempontból különösen értékes műtárgyakra mindig kell elkülöníteni költségvetési forrást, de a jelenlegi és eddigi pénzügyi-gazdasági körülmények között továbbra is az ajándékozás az első számú gyűjteménygyarapítási mód.

A múzeum kutatóhely, tudományos központ a közönségszolgálat mellett. Ezért fontos, hogy a könyvtári állománya folyamatosan bővüljön, és a legfontosabb szakirodalmak elérhető legyenek a saját, illetve a múzeumot felkereső kutatók számára. Szerény mértékben el kell különíteni összeget a múzeumi költségvetésben fontos kiadványok beszerzéséhez, a többit intézményi cserepéldányokkal és ajándékkönyvekkel lehet pótolni.

3. Nyilvántartás

A Beregi Múzeum az őrzésében, kezelésében, illetve birtokában lévő kulturális javakat a 20/2002. (X.4.) NKÖM rendeletben foglaltak szerint tartja nyilván.

A nyilvántartás célja az őrzött kulturális javak számbavétele, a tudományos meghatározásuk során feltárt eredmények, illetve a rájuk vonatkozó, később is folyamatosan bővülő, változó ismeretek rögzítése, a vagyon- és tulajdonvédelem, valamint a kulturális javak további kutatói és közművelődési felhasználásának elősegítése.

Az intézmény a múzeumi szakanyag nyilvántartása során a hagyományos nyilvántartási formákra vonatkozó szabályokat alkalmazza. A nyilvántartáshoz szükséges adatokat az erre a célra rendelt nyilvántartó könyvekbe (leltárkönyvek) vezeti be.

A Beregi Múzeumban a következő típusú nyilvántartó könyveket vezetjük:

- *Néprajzi szakleltárkönyv*: a néprajzi anyag nyilvántartása a törvényi előírásoknak megfelelően történik, mely a Múzeum etnográfusának a feladatkörébe tartozik. A néprajzi tárgyak digitalizálása során az adatbázisba rögzítésre került tárgyakat folyamatosan ellenőrizzük a leltárkönyvi adatokkal.
- *Történeti tárgyi és dokumentumanyag szakleltárkönyve*: a történeti gyűjteménybe kerülő tárgyi és írásos emlékek leltárkönyvbe történő bejegyzését a Múzeum történésze végzi a

törvényi előírásoknak megfelelően. A digitalizálás során előkerülő, online felületre kerülő, történeti gyűjteményhez tartozó tárgyakat, dokumentumokat minden esetben ellenőrizzük a leltárkönyvi bejegyzések alapján.

- *Tudományos forrásértékű, eredeti (történeti, néprajzi) fényképanyag nyilvántartására szolgáló szakleltárkönyv:* a fotótár anyaga kettős nyilvántartásban részesül. Egyrészt a gyűjteménybe kerülő fényképeket leíró kartonnal látjuk el, másrészt felvezetjük a szakleltárkönyvbe is. Nyilvántartásért felelős a Múzeum etnográfusa és történésze. A digitalizált fényképeket a szakleltárkönyv alapján pontosítjuk a nyilvános megjelenés előtt.
- *Adattári leltárkönyv:* az adattárba kerülő dokumentumok nyilvántartását a Múzeum történésze végzi a törvényi előírásoknak megfelelően. Az adattári dokumentumokat dossziékban tároljuk, melyeket jegyzettel látunk el a könnyebb kereshetőség és az átláthatóság érdekében.
- *Könyvtári leltárkönyv:* 2013-től megkezdtük a régi, nem szabványos könyvtári leltárkönyv átvezetését az új, előírás szerinti leltárkönyvbe. Ennek köszönhetően újra azonosítani tudjuk az elmúlt évtizedekben nyilvántartásba vett könyveket leltári számuk alapján. A régi könyvek mellett az újonnan bekerült példányok is leltárkönyvi nyilvántartásba kerülnek. A könyvek nyilvántartását múzeumi szakalkalmazott látja el. A papír alapú leltárkönyvvel párhuzamosan vezetjük a saját használatra létrehozott, excel alapú elektronikus leltárkönyvet, mely nagyban megkönnyíti a keresés folyamatát.

Egyéb nyilvántartások:

- *Gyarpodási napló:* ideiglenes leltárkönyv, ahová olyan tárgyak, dokumentumok kerülnek bejegyzésre leírással együtt, amelyek leltározásra várnak. A gyarpodási napló vezetését múzeumi szakalkalmazott végzi.

A leltárkönyvek vezetése tisztán, átláthatóan, olvashatóan történik, melyek használatba vétel előtt hitelesítve vannak, az előírásoknak megfelelően. A szakleltárkönyvek minden évben lezárásra

kerülnek a múzeumigazgató aláírásával és az aktuális dátummal. A nyilvántartó könyvek vezetését a fent leírt muzeológusok és szakalkalmazottak végzik a múzeumigazgató felügyelete mellett.

4. Revízió

51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 2. § (1) szerint „*A revízió célja a vagyon- és tulajdonvédelem, a kulturális javak hitelességének folyamatos fenntartása, és a tudományos meghatározásuk során feltárt eredmények átvezetése az intézmény által vezetett nyilvántartásban. A revízió során az intézmény gondoskodik a nemzeti vagyongazdálkodás feladatának a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 7. § (2) bekezdése szerinti megvalósulásáról.*”

Az intézmény revíziót folytat le:

- a) gyűjteményenként hétévente;
  - b) a letéti rendelet alapján letétként megőrzésre átvett kulturális javak esetén a letétbe vételtől számított háromévente;
  - c) a gyűjteményért felelős muzeológus vagy gyűjteménykezelő személyében beállott változás esetén a gyűjteményre; vagy
    - d) eseti jelleggel, a gyűjteményre vagy egyes kulturális javakra kiterjedően
      - da) az intézményvezető,
      - db) a fenntartó, vagy
      - dc) a kulturális javak tulajdonosa vagy tulajdonosi joggyakorlója (a továbbiakban együtt: tulajdonos)
- kezdemenyezésére.

A revíziót a gyűjteményért felelős muzeológus

- a) egy gyűjtemény- és raktárkezelővel,
  - b) egy felsőfokú végzettségű restaurátorral, vagy
  - c) a gyűjtemény szakágának megfelelő, további egy muzeológussal
- együttesen végzi.

A Beregi Múzeum – a gyűjteményi szakágakhoz tartozó muzeológusainak létszáma miatt – a revíziót külsős, meghívott szakember segítségével tudja a vonatkozó rendelet előírásainak megfelelően elvégezni.

A Beregi Múzeum állandó kiállításainak alapját szolgáló emlékek keskeny, de annál hitelesebb, autentikusabb keresztmetszetét nyújtják a múzeumban őrzött páratlan gazdagságú néprajzi, történeti, régészeti és iparművészeti gyűjteménynek, ami felöleli beregi Tiszahát múltját, művészetét. Azonban a múzeum tulajdonában lévő többi emlék legnagyobb része a raktárak polcain található.

Ennek a hatalmas mennyiségű anyagnak az elhelyezése, rendszerezése, karbantartása a muzeológusok, múzeumi dolgozók mindennapi munkájának részeként felelősséget vár el. A raktárban való tájékozódás, annak ismerete egyaránt létfontosságú a kutatás, a kiállítás-szervezés, a múzeumpedagógiai foglalkozások tervezése, a tárgyak digitalizálása, stb. során ugyanúgy, mint akár a raktár és annak tartalma tisztán tartásának szempontjából. A múzeumi gyűjtemények megóvása szempontjából elengedhetetlen a raktárak megfelelő karbantartása, tisztán tartása, valamint a benne elhelyezett kulturális javak rendszeres ellenőrzése, állapotfelmérése.

A muzeológiai munka ügyrendjéről szóló szabályzat 2.6.1 szerint a *„A gyűjteményraktárakat világos, de a közvetlen napsugárzástól védett, jól szellőztethető, száraz, férgektől és rágcsálóktól, gombafertőzésekeltől mentes, a tűzvédelmi és a biztonsági követelményeket maradéktalanul kielégítő helyiségben kell elhelyezni.”* Ezen feltételek betartása, megfelelése és megteremtése a Beregi Múzeum hosszú távú tervei között szerepel.

A Beregi Múzeum egyik alappillérenek számító textilgyűjteményt elsősorban a molyok, rágcsálók okozta károk ellen kell védeni, hiszen ezek a vásznak őrzik például az eredeti beregi keresztiszemes hímzések mintapéldányait. A fatárgyak raktárában a gombafertőzések és a szuvasodás elkerülése, optimális páratartalom megteremtése a legfőbb feladat, a 700 darabból álló kerámiagyűjtemény esetében pedig a fizikai behatások elleni védekezésre van szükség. A 800 darabos vasöntvény- és öntöttvaskályha gyűjteményben az optimális páratartalom megteremtésével a rozsdásodás elkerülése a cél. A történeti dokumentumok hosszú távú megőrzéséhez elengedhetetlen molyok, rágcsálók elleni hatékony védelem. Mindemellett a gyűjteményraktárak tűzvédelmi és biztonsági kritériumainak betartását is fontosnak tartja a múzeum.

A gyűjtemények revíziója megkerülhetetlen a XXI. századi múzeumok egyik fő munkaterületének számító digitalizálás során: az egyes tárgyak, dokumentumok előkészítése a fényképezésre, szkennelésre megköveteli annak azonosítását, leltárkönyv szerinti állapotellenőrzését, tisztítását,

majd a fotózás, szkennelés végeztével annak elhelyezését a raktárban, ügyelve a tárolás megfelelő körülményeire a műtárgyvédelmi szempontokat is figyelembe véve. Ehhez a digitalizálást végző múzeumi dolgozó egyeztet a gyűjteményért felelős muzeológussal.

5. Selejtezés

51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 8. § (1) szerint „Az intézmény alaplettárában szereplő azon kulturális javakat, amelyek

a) állagukat tekintve oly mértékben megrongálódtak, hogy restaurálás útján sem menthetők meg,

b) az egészséget veszélyeztetik, vagy

c) állományvédelmi szempontból súlyosan veszélyeztetnek más kulturális javakat

selejtezési eljárás lefolytatása után, megsemmisítéssel kell eltávolítani.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak fennállása esetén sem selejtezhetők:

a) azok a kulturális javak, amelyek tudománytörténeti jelentőséggel bírnak,

b) a természettudományi gyűjtemények típuspéldányai, valamint

c) a letéti megőrzésre átvett kulturális javak.”

A múzeum a revízió során elkülönített selejtezendő tárgyak selejtezését a rendelet által meghatározott módon végzi el.

Felelős: múzeumigazgató, szakági muzeológus

Vásárosnamény, 2017. november 15.

Varga János
igazgató
Beregi Múzeum

